

Приходько Оксана Дмитрівна

директор

мНУО “Європейська Медіа Платформа”,

м. Київ, Україна

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО ЄДИНОГО ЦИФРОВОГО РИНКУ ЄВРОПИ

Стратегія Єдиного цифрового ринку (Digital Single Market – DSM) Європи була запропонована Європейською Комісією 2015 року. Україна підписала Угоду про асоціацію (УА) між Україною та ЄС 2014 року, сам текст Угоди було підготовлено здебільшого 2012 року. Зрозуміло, що в тексті УА згадки про DSM нема. Тим не менш 2018 року Урядовий офіс з питань європейської та євроатлантичної інтеграції на виконання УА розробив Дорожню карту інтеграції України до Єдиного цифрового ринку Європи, і ця Дорожня карта отримала позитивну оцінку з боку ЄС (офіційно оприлюдненого висновку поки що нема, тому що зараз триває третій етап роботи Оціночної місії DG Connect, завершення якого планується на грудень 2019 року).

В структурі УА тематика цифрового ринку представлена наступним чином:

- підрозділ 3 Частини 5 Глави 6 Розділу IV – лібералізація торгівлі комп’ютерними послугами;
- підрозділ 5 Частини 5 Глави 6 Розділу IV та Додаток XVII – інтеграція України до внутрішнього ринку телекомунікаційних послуг ЄС;
- частина 6 Глави 6 Розділу IV – співпраця у розвитку електронної торгівлі;
- глава 14 Розділу V – співпраця у сфері інформаційного суспільства (доступу до інформаційно-комунікаційних технологій);
- глава 15 Розділу V та Додаток XXXVII – наближення політики з питань аудіовізуальної галузі (1).

11 грудня 2018 року ЄС ухвалив Кодекс електронних комунікацій (European Electronic Communication Code – ЕЕСС), який в рамках проекту мНУО “Європейська Медіа Платформа” (ЄМП) “Інтеграція України до Єдиного цифрового ринку Європи: перетворення перешкод на вікна можливостей” було перекладено українською (2). Звісно, згадки про цей Кодекс нема ані в УА, ані в Дорожній карті. Але у проміжних висновках Оціночної місії DG Connect цей документ згадується неодноразово,

оскільки він стосується щонайменше трьох з п'яти пунктів УА, що мають відношення до цифрового ринку. Саме тому європейські експерти радять імплементувати в українське законодавство саме цей Кодекс, а не чотири директиви ЄС 2009 року з Додатку XVII-3 до УА, які поглинаються цим Кодексом. Однак в українському експертному середовищі ці поради викликали вельми неоднозначну реакцію.

Головні аргументи проти першочергової імплементації ЕЕСС в українське законодавство:

1. Терміни. В ЄС остаточним терміном імплементації ЕЕСС визначено 20 грудня 2020 року. Оскільки директиви ЄС мають статус акту прямої дії, кожна країна-член ЄС має до цього часу підготувати та ухвалити власний законодавчий акт, що містить головні положення ЕЕСС. Для України експерти Оціночної місії DG Connect також пропонують встановити термін набуття чинності українського аналогу ЕЕСС не раніше 20 грудня 2020 року. Деякі українські фахівці стверджують, що український ринок електронних комунікацій не може чекати так довго, і що деякі зміни до українського законодавства мають бути внесені якомога швидше. Вирішенням цього питання може бути надтермінове ухвалення змін до діючого Закону України про телекомунікації 2003 року (щодо ліцензування тощо), та кропітка робота над дійсно європейським Кодексом електронних комунікацій, адаптованим до українських реалій (визначення цих реалій – це окреме завдання).

2. Термінологія. В процесі підготовки неформального українського перекладу ЕЕСС експертами нашого проекту було ініційовано та проведено узгодження українського перекладу термінологічної бази ЕЕСС за участі усіх стейкхолдерів. Це однозначно прецедент в українській перекладацькій практиці, оскільки до цього узгодження перекладу термінології між окремим урядовими інституціями та професійними перекладачами тривало місяцями, а ми (за участі представників Урядового офісу з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, НКРЗІ, А4U, мобільних операторів, незалежних експертів) узгодили 39 із 41 термінів за 1,5 години. Будемо пильнувати, аби після офіційного затвердження нашого перекладу жодних змін в перекладі узгодженої термінології не відбулось, а також щоб таке відкрите мультистейкхолдерне обговорення супроводжувало переклади усіх актів ЄС та інших міжнародних документів, що містять термінологічну базу. Також будемо звертати (та привертати) увагу щодо відповідності термінологічної бази європейських актів їхнім українським аналогам (41 термін ЕЕСС проти 60 термінів його попереднього українського аналогу, з яких тільки по назвах збігається лише один термін – це точно не наш шлях євроінтеграції).

3. Підтримка ринку. В ході реалізації нашого проекту ми не тільки переклали ЕЕСС українською, але й провели опитування щодо пріоритетності для українських стейкхолдерів імплементації в Україні положень ЕЕСС та взагалі інтеграції України до DSM. Середні бали – 8,1 з 10 можливих щодо відповідності інтеграції України до DSM інтересам організації та 7,56 з 10 можливих щодо пріоритетності запровадження в Україні норм та положень ЕЕСС. Отримання відповідей на нашу анкету від “Великої Четвірки” (Київстар, Водафон, Лайфсел, УкрТелеком) – це надзвичайно важливо. Але зараз ми отримуємо звинувачення в тому, що знехтували інтересами малого бізнесу в сфері електронних комунікацій. Це не ми знехтували цими інтересами, це вони знехтували відповідями на наше опитування.

4. Роумінг. Гармонізація тарифів на роумінг – це єдиний пункт Дорожньої карти інтеграції України до DSM, який не був підтриманий експертами DG Connect. Але справа тут не стільки в рішенні європейської сторони щодо небажання скасувати ціни на роумінг, скільки в рішенні нашого національного регулятора – НКРЗІ – щодо термінації дзвінків. Після якого українці за кордоном отримують дзвінки не від свого подружжя або з роботи, а з Барселони, Греції тощо.

5. Споживачі. В пострадянському просторі великим досягненням вважається проведення закритих (!) консультацій урядових інституцій з бізнес-спільнотою (якою саме бізнес-спільнотою – це окрема тема). Європейські ж інституції проводять відкриті консультації з усіма стейкхолдерами. Саме тому я, Оксана Приходько, громадянка України, регулярно отримую інформацію від ЄвроКомісії (через підписку) щодо будь-яких ініціатив в тих сферах мого інтересу, які я зазначила. І, якщо я вважаю за потрібне, я можу усі ці ініціативи прокоментувати (і отримати зворотній зв’язок). В Україні в мене такої можливості нема.

6. Відсутність бази для кодифікації в українському законодавстві. Це дійсно дуже важливе питання. ЕЕСС кодифікував чотири директиви ЄС, які були ухвалені 2002 року і частково переглянуті 2009 року. Окрім цього, ЕЕСС закладає стандарти безпеки електронних комунікацій, хоча загалом ці питання регулюються іншими законодавчими актами ЄС. В українському законодавстві нема такої кількості законодавчих актів в сфері електронних комунікацій, які б вимагали кодифікації, але зазначення в українському аналогу Кодексу відсилочних норм до майбутніх законів щодо безпеки, захисту персональних даних тощо, які б гарантували відповідність цих майбутніх законів стандартам ЄС, є надзвичайно важливим.

Висновок: Україна конче потребує не тільки вдосконалення українського законодавства. В першу чергу, Україна потребує вдосконалення процесу законотворчості. Робота над розробкою та ухваленням українського аналогу ЕЕСС може стати прикладом best practice у цьому відношенні. Для цього потрібні:

1. Відкриті консультації щодо майбутніх законопроектів за участі усіх стейкхолдерів;
2. Відкритий контроль щодо тих текстів, що вже розміщені на сайті ВРУ (на жаль, добре відомо, що замінити узгоджений текст законопроекту у вордівському форматі на протилежний дуже легко);
3. Висновок Комітету ВРУ з питань євроінтеграції щодо кожного законопроекту, що має євроінтеграційну спрямованість;
4. Розміщення усіх “європейських” експертиз щодо підтримки (чи не підтримки) кожного окремого законопроекту на сторінці цього законопроекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ночвай В. Інтеграція України до Єдиного цифрового ринку Європи / Ночвай Володимир, Олексюк Лілія, Приходько Оксана . – Режим доступу: https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Integratsia-UA-do-jedynogo-tyfrovogo-rynku-EU_ua_2019.pdf
2. Директива (ЄС) 2018/1972 Європейського Парламенту і Ради від 11 грудня 2018 року про запровадження Європейського кодексу електронних комунікацій. – Режим доступу : http://eump.org/media/2019/EECC_informal_translation_EMP.pdf